

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
ДОКТОРА ЕКОНОМІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА
ШАУЛЬСЬКОЇ ЛАРИСИ ВОЛОДИМИРІВНИ
НА ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ ХУДЯКОВА ДЕНИСА ЛЕОНІДОВИЧА
НА ТЕМУ «ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ НА
ПІДПРИЄМСТВІ», ПОДАНУ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 051 ЕКОНОМІКА
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 05 СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ

Актуальність теми дослідження

Функціонування підприємства в умовах конкуренції, мінливої кон'юнктури ринку, динамічних технологічних зрушень потребує генерації інноваційних рішень та їх реалізації на основі інвестування ресурсів. Такий класичний підхід забезпечення конкурентоспроможності сьогодні переважно є складним завданням через надвисокий рівень невизначеності, розширення кола різноаспектних ризиків, що обумовлює необхідність пошуку нових підходів до забезпечення стійкого розвитку. Обґрунтування інноваційно-інвестиційних проєктів, які є традиційним інструментом технологічного оновлення та підвищення конкурентоспроможності підприємств, в умовах високої невизначеності потребує оцінювання ефективності з урахуванням ризиків, адаптивності фінансування та здатності підприємств реалізовувати інноваційні зміни в нестабільному середовищі.

Для підприємств України критичними є додаткові чинники складності прогнозування економічних ефектів, пов'язані з впливом геополітичних і безпекових ризиків, обмеженістю інвестиційних ресурсів, пошкодженням виробничої та транспортної інфраструктури, а також дефіцитом кваліфікованого персоналу.

Наявний науковий доробок у сфері дослідження інноваційної діяльності підприємств є значним, проте потребує актуалізації в частині удосконалення теоретичних підходів до комплексного оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів. Отже, дисертаційна робота Худякова Дениса Леонідовича на тему «Оцінка ефективності інноваційно-

інвестиційних проєктів на підприємстві», має теоретичний і практичний інтерес, є своєчасною та актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

У дисертації автором вирішено складне наукове завдання удосконалення методичних підходів до оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що викладено в дисертаційній роботі, є обґрунтованими та достовірними, вони базуються на базових положеннях економічної теорії у сфері інновацій, інвестицій, проєктного менеджменту та фінансового аналізу, результатах теоретичних і прикладних досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених з питань управління інноваційною та інвестиційною діяльністю підприємства, інформації міжнародних організацій і Державної служби статистики України, законодавчих і нормативно-правових актах у сфері науково-технічного та інноваційного розвитку, результатах досліджень, проведених автором. Автором опрацьовано значну кількість наукових праць вітчизняних та закордонних дослідників (перелік із 386 найменувань), що забезпечує надійну методологічну основу дослідження.

Основні результати дисертації пройшли апробацію на дев'яти міжнародних науково-практичних конференціях, а окремі результати дослідження впроваджено у практичну діяльність підприємств та органів місцевого самоврядування.

Науковий і методичний рівень дисертації відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а її назва повною мірою відображає зміст, мету і спрямованість проведеного дослідження.

Зміст роботи в повній мірі розкриває тему наукового дослідження, структурна побудова відповідає визначеним завданням роботи, виклад матеріалу є логічним, висновки та рекомендації, зроблені в дисертації, є науково обґрунтованими.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі представлені мета та завдання дисертації, обґрунтована наукова та практична цінність дисертаційної роботи, описані елементи наукової новизни, наведені дані щодо апробації її результатів та зазначені публікації здобувача.

У першому розділі дисертації досліджено теоретичні засади оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів в умовах ризику, удосконалено понятійний апарат та запропоновано авторське визначення поняття «інноваційно-інвестиційний проєкт» (с. 65). Проаналізовано нормативно-правове забезпечення реалізації таких проєктів, сформовано багаторівневу просторову систему регулювання інновацій (с. 75), а також визначено особливості інноваційно-інвестиційної політики України в порівнянні з європейськими моделями (с. 85–95). Узагальнення існуючих методів оцінювання ефективності проєктів (с. 96–123) дозволило виявити їх обмеженість щодо врахування ризиків, невизначеності середовища та довгострокових ефектів.

У другому розділі дисертації проаналізовано макроекономічні фактори впливу на реалізацію інноваційно-інвестиційних проєктів (підрозділ 2.1, с. 148–172; підрозділ 2.2, с. 172–201) та запропоновано інтегральний показник сприятливості середовища на основі п'яти часткових індикаторів (с. 198–201). Встановлено статистичний зв'язок між умовами економічного середовища та обсягами інноваційної продукції. Вагомим результатом є розроблений методичний підхід до оцінювання спроможності підприємства до інноваційно-інвестиційного розвитку на основі інтегральної оцінки його фінансово-економічного стану (підрозділ 2.3, с. 201–223).

У третьому розділі дисертації удосконалено методичний інструментарій оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів. Автором запропоновано структурну модель концепції оцінки ефективності проєктів на основі трьох вимірів: фінансово-економічного, просторово-ризикового та

інституційно-організаційного (с. 248). Вагомим результатом є розроблена багатоконтурна просторова модель оцінювання ризиків (підрозділ 3.2, с. 249–277), що пов’язує проєктні ризики, ризики підприємства (корпоративні) та зовнішні ризики. Привертає до себе увагу класифікація стейкхолдерів а також ризиків, пов’язаних із ними (с. 257). а також методичний підхід до формування інтегрального показника ефективності проєкту, що враховує фінансову спроможність, сукупний ризик та інноваційно-інвестиційну спроможність підприємства (підрозділ 3.3, с. 277–290). Наведені результати практичної реалізації запропонованого підходу на базі дев’яти інноваційно-інвестиційних проєктів промислових підприємств.

Висновки дисертаційної роботи є обґрунтованими, узгоджуються з отриманими результатами та повною мірою відображають основні положення проведеного дослідження. Додатки містять необхідні матеріали й результати розрахунків, що підтверджують наведені в роботі наукові положення. Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність структурі, змісту та основним результатам дисертації.

Здобувач обґрунтовує власне бачення проблем оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів, пропонує низку відповідних практичних рекомендацій з їх подолання.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, сформульовані в дисертаційному дослідженні, є належним чином обґрунтованими та послідовно представленими у відповідних розділах роботи. Основні результати, винесені на захист, відповідають визначеній меті та поставленим завданням дослідження, а сформульовані висновки повною мірою відображають отримані наукові результати.

Достовірність і обґрунтованість положень дисертації забезпечуються використанням сучасних методів наукового дослідження, узгодженістю отриманих результатів із результатами практичної перевірки, апробацією на міжнародних наукових конференціях та оприлюдненням у фахових наукових

виданнях. Практична значущість результатів підтверджується їх впровадженням у діяльність відповідних установ та організацій, що засвідчено документально у додатку А дисертації.

Таким чином, результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими, достовірними та такими, що відповідають визначеним меті й завданням роботи.

Нові наукові результати, отримані в ході дослідження, мають теоретичний, методичний та прикладний характер.

Серед нових результатів теоретичного змісту варто виокремити обґрунтований автором підхід до визначення поняття «інноваційно-інвестиційний проєкт». Особливістю визначення є проєктна орієнтація змісту різноспрямованих організаційних та господарських процесів на досягнення економічного ефекту та стратегічних цілей розвитку підприємства в умовах динамічного зовнішнього та внутрішнього середовища. Також продуктивною є ідея поєднання інноваційного та інвестиційного фокусу з інструментарієм проєктного управління для надійного забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Ці тези узагальнені у авторському визначенні інноваційно-інвестиційного проєкту як систематизованого комплексу взаємопов'язаних управлінських, технологічних і фінансових дій, спрямованих на створення, впровадження та комерціалізацію інновацій, що вимагає залучення та розподілу інвестиційних ресурсів з урахуванням ризику. Позиціонування такого типу проєктів як систем, що мають складну соціально-економічну структуру відображає взаємодію процесів створення інноваційних рішень та ресурсного забезпечення їх обґрунтування та впровадження, що забезпечує досягнення економічного, соціального та стратегічного ефектів у діяльності підприємства (с. 65).

Тема й мета дослідження реалізуються через комплекс нових наукових результатів науково-методичної спрямованості, що є перевагою роботи і забезпечує її теоретичну та практичну цінність. Ключовим узагальнюючим результатом є розроблена автором концепція оцінювання ефективності

інноваційно-інвестиційних проєктів підприємства, що базується на системному, інтегративному та ризик-орієнтованому підходах і передбачає синтез фінансово-економічного, просторово-ризикового та інституційно-організаційного вимірів у межах єдиної аналітичної моделі. Сильною й новою особливістю запропонованої концепції є передбачена багатовимірність оцінювання, що дозволяє підвищити точність та якість управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства на основі прогнозованих ефектів та ризиків (с. 234–248).

Цінним для практичного використання є удосконалений автором методичний підхід до оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів на основі інтеграції ризикової складової та інституційно-організаційних факторів у процес оцінювання, що передбачає поєднання кількісних і якісних показників у межах єдиної моделі та забезпечує врахування взаємозв'язку між внутрішнім потенціалом підприємства, зовнішнім середовищем і фінансовими результатами реалізації проєкту. Запропонований підхід передбачає розрахунок інтегрального показника ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів, який ґрунтується на мультиплікативному поєднанні трьох складових (фінансової спроможності проєкту, просторового показника сукупного ризику та інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства) та передбачає їх подальше агрегування. На відміну від існуючих, запропонований підхід забезпечує збалансованість складових, що дозволяє підвищити об'єктивність оцінювання ефективності проєктів й ухвалення обґрунтованих інвестиційних рішень в умовах невизначеності (с. 277–289).

На врахуванні й глибокому аналізі двоєдиної природи інноваційно-інвестиційного розвитку автором побудовано удосконалений підхід до оцінювання інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства на основі темпових, структурних і синтетичних показників, який передбачає формування інтегрального показника, що охоплює систему фінансово-економічних, ресурсних та організаційних індикаторів. Результатом є врахування

динамічного аспекту розвитку та якості фінансово-економічної бази підприємства (с. 201–216).

Ідея просторового/багаторівневого виміру ризиків реалізована в удосконаленій багатоконтурній просторовій моделі оцінювання ризиків інноваційно-інвестиційних проєктів, яка передбачає їх декомпозицію на проєктний, корпоративний та зовнішній рівні з подальшою інтеграцією у форматі тривимірного ризикового простору. Цінність запропонованої моделі полягає у закладених передумовах для ідентифікації ризиків різних рівнів та змісту, врахування ступеню впливу та синергетичної взаємодії різноспрямованих загроз, а також у можливості їх візуалізації, що забезпечує прозорість, точність, обґрунтованість процесу розробки та ухвалення управлінських рішень (с. 249–271).

Отже, основні результати дисертаційного дослідження є науково обґрунтованими, достовірними та повною мірою відповідають визначеним меті й завданням роботи.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні результати дисертаційної роботи та всі елементи наукової новизни опубліковані у 21 науковій роботі, з яких 8 статей опубліковані у виданнях, зазначених в переліку наукових фахових видань України (категорія Б) за спеціальністю 051 Економіка; 4 статі у колективних монографіях; 9 тез доповідей, опублікованих у матеріалах міжнародних наукових конференцій.

Усі наукові результати дисертації отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, що є особистим здобутком автора.

Повнота представлення результатів дисертаційного дослідження підтверджується їх апробацією, практичним впровадженням у діяльність

підприємств та оприлюдненням у наукових публікаціях та тезах доповідей на конференціях.

Значущість дослідження для науки і практики та шляхи його використання

Теоретична та практична цінність дисертаційного дослідження полягає у розвитку теоретико-методичних засад і розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів на підприємстві.

Вважаю, що найбільшу практичну цінність поданої дисертаційної роботи Худякова Д.Л. становить підхід до розрахунку інтегрального показника ефективності інноваційно-інвестиційного проєкту з урахуванням трьох його складових: фінансової спроможності проєкту, сукупного ризику та інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства. Практичне значення дослідження також визначається розробленими автором методичними підходами до оцінки інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства, формування інтегрального показника сприятливості середовища, багатоконтурної просторової моделі оцінки ризиків інноваційно-інвестиційних проєктів.

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Харківського національного університету радіоелектроніки «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку та економічної безпеки суб'єктів господарювання» (державний реєстраційний номер 0122U000510) та Наукової установи «Науково-дослідний центр сталого розвитку» «Проектне фінансування як інструмент фінансового менеджменту підприємств в умовах глобалізації міжнародних фінансів» (державний реєстраційний номер 0125U000924). Це свідчить про належний зв'язок дисертаційного дослідження з актуальними напрямками розвитку економічної науки та практики.

Про практичну значущість науково методичних розробок автора свідчить те, що вони знайшли застосування в діяльності декількох підприємств, зокрема, ТОВ «Промелектро-Харків» (довідка від 01.04.2026 № 30), АТ «ФЕД» (довідка

від 17.03.2026 № 02-К-26). Окремі результати дослідження щодо методичного забезпечення оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів в умовах ризику прийнято до розгляду Білогородською сільською радою Бучанського району Київської області. (довідка від 10.03.2026 № 01-15/335). Окремі результати дослідження використовуються в освітньому процесі Харківського національного університету радіоелектроніки (довідка від 31.03.2026 № 08/27-142).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Представлена до захисту наукова робота відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права. На всі використані джерела інформації подані посилання. Аналіз наукових публікацій, в яких висвітлені основні наукові результати дисертаційної роботи Худякова Д. Л., не дає підстав стверджувати про допущення автором порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи і її окремих положень

Проведений аналіз змісту дисертаційної роботи, її структури, теоретичних узагальнень, науково-методичних положень і практичних рекомендацій дає підстави загалом позитивно оцінити представлене дослідження. Дисертація характеризується логічною структурою, цілісністю, послідовністю викладення матеріалу, належним рівнем наукової аргументації та оформлення, а її зміст повною мірою відповідає визначеним меті й завданням дослідження. Разом із тим окремі положення дисертації мають дискусійний характер і потребують додаткового обговорення.

1. Автором у підрозділі 1.3 дисертації ґрунтовно проаналізовано сучасні методичні підходи до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів (с. 96–123). Разом із тим більш детального висвітлення потребує питання визначення меж застосування запропонованого авторського підходу залежно від масштабу проєкту, його вартості та тривалості реалізації. Це сприяло б

більш чіткому окресленню сфери практичного використання розробленого методичного інструментарію.

2. У другому розділі дисертації наведено результати оцінки інноваційно-інвестиційної спроможності підприємств (підрозділ 2.3, с. 201–223). Це цінний результат роботи, який, з метою подальшого використання, варто було би доповнити більш детальним обґрунтуванням показників, які обрано та включено до інтегральної оцінки, а також аргументувати виключення інших потенційно важливих характеристик інноваційного розвитку підприємств.

3. У дисертації автором запропоновано багатоконтурну просторову модель оцінки ризиків інноваційно-інвестиційних проєктів (підрозділ 3.2, с. 249–277). Вважаю, що доцільно було б ширше розглянути питання періодичного перегляду ризикового профілю проєкту на різних етапах його життєвого циклу з метою врахування динаміки впливу або ймовірності ризиків у процесі реалізації проєкту.

4. У підрозділі 3.3 дисертації автором запропоновано практичні рекомендації щодо впровадження розробленого методичного підходу (с. 283–289). Разом із тим, доцільним є розгорнуте представлення організаційного забезпечення реалізації запропонованих заходів, зокрема визначення відповідальних, інформаційного забезпечення та системи контролю досягнення очікуваних результатів.

5. У дисертації підтверджено практичну ефективність запропонованого автором підходу на прикладі конкретних промислових підприємств (с. 283 – 290). Разом з цим, більш переконливо виглядав би порівняльний аналіз результатів застосування запропонованого підходу з результатами використання традиційних підходів до оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів, що дозволило б наочно продемонструвати її практичні переваги.

Підкреслюю, що зазначені недоліки не знижують наукової і практичної цінності дисертації та не впливають на наукову новизну і практичну спрямованість виконаних досліджень.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам

Дисертація Худякова Дениса Леонідовича «Оцінка ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів на підприємстві» присвячена актуальній проблематиці та містить теоретичні, методичні й практичні розробки щодо вдосконалення оцінки ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів. Робота характеризується логічною структурою, послідовністю викладення матеріалу, обґрунтованістю застосованих методів і підходів до вирішення поставлених завдань. Матеріал дослідження представлено грамотно, у науковому стилі.

Аналіз дисертації, анотації та наукових публікацій за темою дослідження свідчить, що положення наукової новизни повною мірою знайшли відображення в роботі. Дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням.

Ураховуючи актуальність, наукову новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну значущість сформульованих положень і висновків, можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота відповідає пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, а її автор, Худяков Денис Леонідович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
проректор з навчальної роботи та якості
освіти Національного університету
«Київський авіаційний інститут»
Міністерства освіти і науки України

Лариса ШАУЛЬСЬКА